

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

Seria B.

„SFĂTURI PENTRU GOSPODARI”

SUB DIRECTIVA REDACȚIONALĂ A D-LUI PROF. UNIVERSITAR
I. SIMIONESCU

OMUL ȘI SOCIETATEA

DE

ALEXANDRU GIUGLEA

Profesor la liceul din Sibiu.

ABONAȚI-VĂ

LA

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE”

Singura publicație de popularizare a științei este biblioteca „Cunoștințe Folositoare”, ce apare săptămânal, sub conducerea *D-lui I. Simionescu*, profesor universitar și membru al Academiei Române.

„Cartea Românească”, dând la lumină această bibliotecă scrisă pe înțelesul tuturor, a umplut un mare gol în publicistica noastră atât de lipsită, până la apariția bibliotecii „Cunoștințe Folositoare” de orice lucrări de popularizare a științei.

Fiecare din cele patru serii, în care apar „Cunoștințe Folositoare” cuprinde lucrări cu o anumită natură de cunoștințe, după cum se poate vedea din lista numerelor apărute:

Seria A. „Știința pentru toți”.

- No. 1. Cum era omul primitiv de *I. Simionescu*.
- ” 2. Viața omului primitiv de *I. Simionescu*.
- ” 3. Gazurile naturale de *I. Simionescu*.
- ” 4. Albinele de *T. A. Bădărău*
- ” 5. Diabetul, îngrășarea, gălbănirea de *Dr. Căhănescu*.
- ” 6. Raze vizibile și invizibile de *C. V. Gheorghiu*.
- ” 7. Viața microbilor de *Dr. I. Gheorghiu*.
- ” 8. Furuncul de *T. A. Bădărău*.
- ” 9. Viața plantelor de *I. Simionescu*.
- ” 10-11. Pasteur de *C. Motaș*.
- ” 12. Soarele și luna de *I. Simionescu*.
- ” 13. Telefonla fără fir de *Tr. Lalescu*.
- ” 14. Porumbelul Mesageri de *V. Sadoveanu*.
- ” 15. Planeta Marte de *Ion Pașa*.
- ” 16. Dela Omer la Einstein de *General Sc. Panaitescu*.
- ” 17. Cum vedem de *Dr. I. Glăvan*.
- ” 18. Razele X. de *Al. Cișman*.
- ” 19. Omul dela Cucuteni de *I. Simionescu*.
- ” 20. Protozoarele de *I. Lepși*.
- ” 21. Fulgeul și trăsnetul de *C. G. Brădețeanu*.

E. O.

OMUL ȘI SOCIETATEA

DE
ALEX. GIUGLEA

INTRODUCERE:

ROSTUL CĂRȚII ÎN GENERAL ȘI AL ACESTEI CĂRȚICELE ÎN DEOSEBI.

Toată viața lui omul se muncește să-și asigure un trai bun, să-și găsească mulțumirea, sau—cum pretinde el—chiar fericirea, aci pe pământ; pentru atingerea acestui scop, aleargă, bietul azi către o țintă, mâine către alta, dar mai totdeauna rămâne amăgit de ele. Așa cum ne înșală, vara la șes râurile ce par a curge departe în zare, numite „Apa morților“ pe care nu le putem apropia nici-odată, așa fuge și căutata fericire după care alergăm neîncetat.

În acelaș timp, alături de noi, atâtea alte viețăți își găsesc cele necesare deagata în natură, se împacă cu puțin, și-și arată mulțumirea de viață în toate graiurile. Gângania cea mai mică, pasărea cea mai minunată, animalul cel mai asemănător omului, trăiesc așa, formând una cu natura, supunându-se ei, apărându-se de rele fără multă greutate.

De ce numai omul să se simtă nefericit în această natură din care și el face parte?

Pricina este că omul s'a desfăcut de natură. A trecut atâta timp și a străbătut drum de când s'a rupt, oarecum, de această natură și s'a ridicat deasupra ei, devenind precum și-a zis: „Regele naturii“, fără însă a se putea desrobi cu totul de ea, în cât „Regele naturii“ este în realitate un fiu

Bibl. Univ. Cluj

Nr. 1197 1925

revoltat și înstrăinat. Despărțirea aceasta s'a făcut atunci când el a căpătat o conștiință de sine, o conștiință proprie a sa, simțindu-se străin și altfel făcut decât lumea care-l înconjoară și cu care era în luptă pentru traiu.

De atunci sufletul său s'a schimbat tot mai mult, devenind tot mai simțitor la cea mai mică lovitură și tot mai pretențios, mai greu de mulțumit. S'a văzut, astfel, ca suspendat între pământ și cer, apoi pe pământ nu se mai putea întoarce și nici n'ar fi dorit-o, iar silințele lui de a se apropia de râurile amăgitoare care-l ademeneau de parte 'n zare, rămâneau un chin zadarnic.

A înțeles atunci că cel mai cuminte lucru este să-și trăiască viața cât mai potrivit cu sufletul său cel nou și deosebit de al celorlalte ființe conviețuitoare.

Pe când acestea trăiau ușor și nemeșugit în starea lor simplă, stare de natură, omului îi trebuie un meșteșug deosebit de traiu, meșteșug sau fel de traiu omenesc, potrivit sufletului său.

I-au zis acestui fel de traiu meșteșugit: *civilizație*.

Dar meșteșugul acesta de viața deosebită, omenescă, e greu și lung de învățat; căci el s'a descoperit, s'a născocit numai prin multe încercări și pățanii ale rândurilor de oameni cari au trăit de când e omul „om“. Deci numai o viață a unuia din noi n'ar ajunge ca prin a noastră singură încercare să ne croim drumul cel bun. Acest drum ar fi un șir de dibuiri dureroase.

Aci vine ajutorul cărții, al școalei, al învățăturii deci. Ea ne dă deagata și repede rezultatul încercărilor altor oameni din vremea noastră și din vremurile trecute. Ea ne învață cum să ne trăim viața mai omeneste, mai bine, pentru ca sa nu ne-o pierdem în zadar, ci să fim mulțumiți și să ne bucurăm că ni s'a dat.

Orice învățătură trebuie să aibă pentru om ca ultim scop această luminare a drumului vieții lui. Dar unele cunoștințe sunt ca un felinăraș de mână care luminează direct și din apropiere : sunt cunoștințele practice, sfaturile directe pentru viață ; alte cunoștințe sunt ca lămpile care luminează strada : dau mai multă lumină dar sunt mai depărtate și mai greu de așezat : sunt cunoștințele mai depărtate de viața clipei prezente, dar cu atâta mai cuprinzătoare.—Ele formează știința teoretică.

Biblioteca „Cunoștințe folositoare“ publică serii de cărți din amândouă aceste feluri de cunoștințe.

În cărticica de față pe care am numit-o „*Omul și societatea*“ am voit să pun cunoștințe din amândouă felurile : să deslușesc locul și rostul omului, —insul,— sau—„individul“,— în societate, adică în familie, în Stat, în lume, dându-i tot odată și regulele trebuitoare pentru a se simți bine în viață.

Am văzut cât de necesară e învățătura, căci numai ea poate da în scurt timp pregătirea atât de lungă pentru meșteșugul unui traiu care să mulțumească pe nemulțumitul suflet al oamenilor.

Dar mai e ceva : din nefericire oameni au fost totdeauna în luptă unii cu alții și așa sunt și azi, dușmănind unii buna stare în care se află ceilalți. Și cu deosebire starea noastră de azi (când ne-am adunat aproape toți Românii într'o singură țară mare și bogată) este dușmănită de multe neamuri vecine. Iar istoria trecutului ne arată că acele neamuri au rămas învingătoare care au fost mai înaintate în cunoștințele despre lume și viață, care au știut să ducă un traiu mai deosebit omenesc, care și-au dat seama de locul și rostul lor în lume. Și toate acestea le-au câștigat în primul rând în școli și prin cărți.

Avem dar nevoie de *cultură* : adică de un traiu

demn omenesc în urma luminării prin școală și prin carte.

Dar pentru neamul nostru întregit de azi nevoia de *cultură* este impusă și de alte două pricini din năuntru :

Una: În România mică de până ieri eram noi între noi. Pricepuți sau nevoiași, ne duceam traiul cum puteam; era destul de greu și trist, negreșit, când eram neștiutori, dar cel puțin n'aveam pe nimeni străin alături, care să râdă de neștiința noastră sau să se folosească de ea pentru a ne sărăci și a ne robi. Acum în România Mare avem alături de noi cetățeni de neamuri streine, cari ne sunt egali în drepturi, și cărora noi nu le suntem todeauna egali în puteri. Ei au organizare veche și pregătire temeinică pe calea învățaturii. Intre ei sunt prea puțini sau niciunul care să nu știe carte, să nu-și cunoască rostul și mai ales interesul său personal și al neamului său.

A doua mare schimbare după războiu este dreptul de vot („votul obștesc“ sau „votul universal“ cum se numește) — vasăzică dreptul ca și cel din urmă cetățean român, major, să aleagă pe cei ce fac legile, adică pe deputați și senatori, sau chiar el să poată fi ales. Un drept așa de însemnat în Stat, de a luă parte la conducerea trebilor publice cere, în primul rând cunoștințe despre rostul omului în societate.

Aceasta voim să încercăm în cele ce urmează: să deslușim legăturile dintre ins și societate, voind să facem prin ele o introducere pentru înțelegerea cunoștințelor cetățenești atât de trebuitoare Românilor, pentru ca să nu ajungă nefericiți și învinși, într'o țară, azi, din fericire, învingătoare, mare și bogată.

I

Nevoia de societate. Ce este societatea. Formele ei.

Pentru a-și trăi viața, omul, ca și animalele, are trebuință de mai multe lucruri materiale sau fizice ca : apă, hrană, aer, adăpost, căldură, libertate de mișcare.

Aceste trebuințe sunt însă la om atât de întinse, lucrurile cu care să și le satisfacă sunt atât de felurite și greu de procurat, în cât individul singur nu și le-ar putea face niciodată bine și indestulător. Dacă ar fi lăsat la singurele lui puteri, ar trebui să ajungă în mizerie și să recadă în barbarie.

Foarte bine a arătat un poet francez însemnătatea ajutorului ce și-l dau oamenii unii altora în procurarea celor necesare traiului material, într'o poezie a sa numită „Un vis“, spunând :

In vis, plugarul a venit și mi-a strigat :

De-acum eu nu te mai hrănesc ! Te du la plug, la semănat,
Și țesătorul iar mi-a zis : De haine singur te'ngrijește !
Zidarul a venit apoi, zicând : Ia tu mistria și zidește !

Și, singur, părăsit de toată omenirea,
Pornii, ducând cu mine blestemul ne'ndurat.
Zadarnic dela ceruri de miță m'am rugat,
Am întâlnit în cale-mi dușmană toată firea.

Dar când am deschis ochii, stam prada îndoelei ;
Zidarii bravi, cântând, erau pe podul scheliei.
Răsboaiele țeseau, câmpia-i semănată.

Mi-am înțeles norocul, și-am priceput îndată
Că fără'de oameni astăzi să viețuești nu poți;
Și din această clipă eu i-am iubit pe toți.

(Sully Prudhomme: *Un Songe*.)

Nu se poate arăta mai bine și mai deslușit nevoia ce au oamenii unii de alții pentru traiul material, decât ni se deslușește în această poezie. Este ceea ce s'a numit *solidaritatea* omenească, adică unirea spre a lucra unii pentru alții.

Dar omul, în deosebirea de animale, și în măsură cu mult mai mare decât pentru trebuințele materiale, are trebuințe sufletești: precum înțelegerea lumii, deci învățătură, știință, religie, și mai ales simte nevoia tovarășiei altor oameni, ceea ce se chiamă cu un cuvânt *societate*.

Trăind în mijlocul societății toată viața, nu ne dăm seama în deajuns de binefacerile ei, așa precum nu ne dăm seama de binefacerile apei câtă vreme o avem și nu suntem chinuiți de sete.

Ajunge însă o despărțire mai lungă, nu de întreaga omenire, ci numai de cercul nostru obicinuit, pentru ca să vedem cât de mult ne lipsește.

Un povestitor englez a descris viața unui om, *Robinson Crusoe*, aruncat de valuri, în urma scufundării corăbiei lui, pe o insulă nelocuită. Cine n'a cetit această mișcătoare istorie închipuită, dar bazată pe un sâmbure de adevăr! Cine nu nu l-a urmat în silințele lui de a-și dura o mică gospodărie, de a-și cultiva un ogor și a-și crește capre ca să-și asigure traiul! Și traiul și l-a asigurat ușor, dar viața îi era grea, alături numai de câinele, pisica și papagalul său. Au trecut ani de singurătate până când i-a răsărit un tovarăș omenesc: un sălbatic dintr'o insulă vecină, alungat de alți sălbatici. De aci încolo urâtul singurătății a dispărut pentru Robinson. El avea o societate, foarte

neîndestulătoare, desigur, dar pentru el era mult.

Iată dar foloasele societății pentru corpul și pentru sufletul omenesc. Dar ce este societatea? Am zis că Robinson îndată ce a avut un tovarăș, om, s'a simțit în societate. Putem spune dar că societatea este o întovărășire de oameni pentru a trăi împreună, a lucra împreună, a se ajuta unul pe altul.

Și cum orice om, pe care chiar nici nu-l cunoaștem dar care trăiește în acelaș timp cu noi într'un loc oarecare pe pământ, ne este de folos cu munca lui, cu ajutorul oricât de depărtat și ocolitor, urmează că toți oamenii de pe pământ formează o societate. Aceasta e societatea cea mare: omenirea întreagă. Dar noi nu putem fi în legătură cu ea toată, nici nu putem să-i dăm dea dreptul ajutorul nostru, nici să-i cerem sprijinul la nevoie.

Ea e prea mare, prea întinsă și depărtată; noi prea mici și slabi. Deaceea sufletul nostru își satisface trebuința de societate în cercuri mai apropiate și mai mici în care el se mișcă și în care poate însemná ceva. Aceste sunt: familia, națiunea, Statul. Dela aceste forme de societăți își primește el cele mai multe și mai alese bunuri sufletești; în ele poate fi el deadreptul și vădit de folos altora. Și numai prin mijlocirea lor poate fi ajutat și ajutător și omenirii.

Astfel, vedem pe omul-individ făcând poate din aceste forme de societate ca din niște cercuri din ce în ce mai largi: *familia*, societatea cea mai apropiată și mai naturală, formată din cei de un sânge cu el; *națiunea*, o mare familie tot pe atât de naturală ca și cea mică, formată de indivizi de acelaș neam, cu aceeași limbă, aceleași obiceiuri și mai ales cu aceleași simțăminte; *Statul*, cea mai organizată dintre societăți, cu membri, numiți cetățeni, așezați pe un teritoriu hotărât și

supuși aceluiași legi ; în fine *omenirea*, totalitatea indivizilor omenești. Apoi, în afară de aceste forme, impuse oarecum, individul mai poate face parte din oricâte alte societăți particulare formate de el și alții prin bună voie, cum ar fi diferitele tovrășii de afaceri, de binefaceri, etc. și în care el intră și stă după voie.

Pe noi ne interesează aici formele de societate *statornice*, arătate mai sus.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Legăturile individului cu Societatea.

Dacă omul nu ar fi trăit în societăți, n'ar fi ajuns la treapta la care se găsește între celelalte viețuitoare ale pământului. Am văzut că el se bucură de atâtea bunuri pe care nu e în stare să le facă singuratic. Apoi o mulțime de bunuri sufletești nici nu s'ar fi născut dacă oamenii ar fi fost răslețiți. Ne place un cântec, ne place o poveste sau o poezie, ne place o vorbire frumoasă. Toate acestea n'ar fi dacă oamenii n'ar fi trăit în societate; căci graiul numai în societate a avut rost, numai acolo s'a născut, din trebuința de a spune și altora gândurile sau simțămintele noastre.

Un copil care a fost pierdut și rătăcit într'o pădure, de mic, a fost regăsit mare, fără să mai știe să vorbească, știind doar să urle ca animalele. Atâtea bunuri din sufletul omenesc născute din traiul lui în societate, l-au legat de această societate așa de strâns, încât el nu se mai poate desface de ea fără ca să se rânească, să sufere și să piară ca o creangă pe care o rupi dintr'un pom.

Orice om, cât de înapoiat cu mintea, sau cât de rău cu firea, știe ce foloase are dela societatea în care trăește și caută această societate și-și cere foloasele de care am vorbit: cere *drepturi*. Nu toți însă înțeleg că societatea fiind unirea tuturor inșilor, numai așa ea poate dură, și numai așa toți tovarășii pot avea foloasele cuvenite, **dacă** niciunul nu împiedică pe ceilalți, ci fiecare respectă

și pentru ceilalți drepturile pe cari le cere pentru sine. Astfel, dacă pretindem dreptul de a trăi, trebuie să respectăm și cerlorații viața; dacă cerem dreptul să fim stăpâni pe ce am câștigat noi, trebuie să respectăm și la alții agonisirea lor.

Respectul față de drepturile altora și chiar mai mult: ajutarea, sprijinirea, ca și ei să le aibă ca și noi, se numesc *datorii* sau *obligatii*,

Să ne inchipulm că unul din membrii unei societăți nu respectă drepturile celorlalti; ușor vom vedeă că nici el nu va mai avea foloase, căci ca el se va mai găsi un altul care să nu i le respecte pe ale lui și astfel unul altuia își va împiedica folosul în societate și societatea se va distruge.

Aceasta se vede foarte bine în povestea societății celor trei tâlhari. O societate de tâlhari este tocmai o tovărășie de oameni cari înțeleg să aibă numai drepturi, dar nu și datorii, nu să respecte și drepturile altora. De aceea și fug ei din adevărata societate și încearcă să facă altă societate în felul lor.

Cei trei tâlhari deci, după ce au ucis și jefuit pe câțiva călători într'o zi, se duc în codru să-și împartă prada. După împărțeală, doi rămân pe loc și pe cel mai tânăr îl trimit într'un sat vecin să aducă hrană și băutură. Cei doi, în urma lui, se gândesc că dacă s'ar scăpă de al treilea, i-ar luă și partea lui; și hotărăsc ca la înapoiere, cum se va apropia, să-l înpuște. Astfel vor avea și merindele și banii lui. Dar nici tânărul hoț nu eră mai bun tovarăș, și pe drum își făcea un plan asemănător: să-i ucidă pe cei lăsați în codru și să ia singur toată prada. În acest scop cum-pără otravă și o pune în mâncare. Se înțelege ce a urmat: la înapoiere cei doi l-au împușcat, dar și ei mâncând alimentele otrăvite, au murit.

lată o bună pildă în care se vede că cei cari

s'au gândit numai la drepturile lor, dar nu și la datoria de a respecta aceleași drepturi la alții, nu s'au mai putut bucura niciunul de aceste drepturi, și societatea lor n'a putut dura.

Incheierea? Omul nu poate trăi decât în societate, căci el are nevoie de o sumă de foloase sau drepturi fără care nu poate trăi și pe care nu le poate găsi decât în societate. El are deci interes ca societatea să trăiască, și pentru ca societatea să trăiască, fiecare individ trebuie să-și împlinească obligațiile ce le are în ea.

Intr'un cuvânt, omul are în societate *Drepturi și datorii*.

III

Drepturile omului în societate. Felurile de drepturi ce le poate avea un om.

Dacă omul are drepturi și datorii în societate, și dacă el face parte din mai multe societăți în acelaș timp, urmează că are mai multe grupe de drepturi și datorii. Anume, are atâtea grupe de drepturi și datorii câte sunt și societățile din care face parte: familie, Stat, etc.

Să cercetăm întâi drepturile.

De îndată ce s'a născut, deci a intrat în marea societate, omenirea, omul are o sumă de drepturi. Înainte de toate, dreptul la viață, pe care nici un semen al său nu i-l poate tăgădui. Dar pentru a trăi omeneste, el mai are nevoie de alte drepturi: dreptul de a se mișca liber, de a munci, de a-și desvolta corpul și sufletul, deci de a se lumina prin învățătură, de a avea credința pe care o vrea, de a-și spune gândul prin graiu și prin scris.

Nimeni nu poate să-i ridice aceste drepturi, căci fără ele nu poate trăi, ele sunt cerute de ființa lui, sunt date de natura care i-a dat și viață, de aceea se numesc *drepturi naturale*. Se mai numesc și *drepturi publice*, pentru că toți oameni le-au, tot publicul.

De vreme ce aceste drepturi le avem ca membri în societatea întregii omeniri, urmează că trebuie să le avem ori în ce parte a lumii ne-am duce și că ori cine ar veni la noi din orice parte a pământului, trebuie să le aibă.

Și într'adevăr toate Statele au înscris în legea lor fundamentală, adică în *Constituție*, respectul și garantarea drepturilor publice pentru orice om.

Tot ca membri în societatea cea mare omenească și ca o urmare a drepturilor publice arătate, avem drepturi cari să ne susțină și să ne ușureze viața: dreptul de a stăpâni ce vom câștiga prin munca noastră, de a face ce vom voi cu acest câștig, a vinde, a cumpără, a dărui, a primi sau a lăsa moștenire; a ne face o familie în care vom avea diferite alte drepturi.

Toate aceste drepturi poartă numele de *drepturi civile*, nume moștenit de la strămoși noștrii Romani; ar fi mai bine poate să le numim drepturi particulare, fiind și ele drepturi omenești naturale.

Se înțelege că și aceste drepturi, avându-le ca membri ai omenirii, le vom duce cu noi oriunde ne-am găsi, și de asemeni, orice străin pe care l-am primit în țara noastră se va bucura de ele. (La aceasta este o singură abatere: străinii în Statul nostru nu pot dobândi pe nicio cale proprietăți la țară. Au dreptul însă la orașe).

În fine, un om are încă un grup de drepturi dacă face parte dintr'un Stat ca cetățean.

Ca cetățeni ai Statului român, avem dreptul de a lua parte la conducerea lui în mai multe chipuri: fie că ne ducem ca deputați sau senatori în Adunările legiuitoare și facem legi pentru el; fie că trimitem pe alții în numele nostru, adică îi alegem; fie că ocupăm o funcțiune publică oricât de mică.

Acestea senumesc drepturi politice ¹⁾.

Pentru că le avem ca cetățeni, adică membri ai unui stat, înseamnă că numai acolo le are orice

¹⁾ Despre drepturile politice vezi la biblioteca „Cunoștințe folositoare“ No. 10 Seria B: „Votul obștesc“.

om, în Statul unde este cetățean, iar dacă nu este cetățean al niciunui Stat --căci se poate și aceasta -- atunci nu are nicăeri drepturi politice.

Așa dar în România numai cetățenii români au drepturi politice, străinii nu.

Să deschidem deci un capitol pentru lămurirea acestor lucruri.

IV

Statul. — Cetățeanul.

Nu toți oamenii înțeleg foloasele societății; și, mai ales, nu toți pricep că în societate a avea foloase fără plată, adică drepturi fără datorii, nu se poate. Au fost deci totdeauna, cum sunt și azi, indivizi cari au turburat societatea și au căutat să trăiască în paguba și cu vătămarea celorlalți, pașnici și buni. Din această cauză, în chip natural oamenii de pe o anumită întindere de pământ s'au unit între ei, au așezat o autoritate, și-au făcut legi cărora să se supună toți câți locuiesc pe acel teritoriu. Apoi astfel uniți și organizați, au putut să se apere mai bine și în contra altor popoare străine care ar fi venit să le ia bunurile sau să-i robească.

Această societate, astfel organizată a fost numită *stat*. Statul este deci cea mai bine organizată dintre societăți. El are un teritor hotărît. Nu se poate Stat fără teritoriu. Apoi în el sunt regule sigure de purtare — legi — cărora trebuie să se supună toți câți fac parte din el; iar când nu s'ar supune de bună voie, vor fi siliți de nevoie. Toți câți fac parte din această societate, numită Stat, se numesc cetățeni. Cazul cel mai bun este când toți cetățenii unui Stat, sunt de un singur neam, formează o singură națiune, dar aceasta rar și cu greu se poate. Noi avem în prezent într'adevăr cei mai mulți cetățeni din neamul nostru român străvechiu pe aceste plaiuri. Suntem în măsura de trei sfer-

turi din toată populația. Dar avem un sfert cetățeni de alte neamuri: Unguri. Sași, Ruși etc. Mai dureros este când un neam este frânt în bucăți și împărțit în State străine, cum a fost neamul românesc înainte de războiu, când numai jumătate formă statul român liber. Acum ne-am adunat cea mai mare parte, dar tot mai avem în țări străine sute de mii de frați. Astfel, peste Dunăre în Serbia și Bulgaria, în partea de Banat rămasă la Sârbi, apoi peste Nistru în Rusia, ect. Statul nostru, *Regatul României*, se întinde astăzi pe o suprafață de 296.000 de Km. pătrați, (cu 40.000 de km p. mai mare ca Iugoslavia—Serbia—și aproape cât Italia care are 311.000 km p.) Pe acest teritoriu suntem 17 milioane de suflete, cetățeni, din care, precum am amintit, pelângă treisferturi de cetățeni de neam român, sunt un sfert de neamuri diferite: Unguri (84 dintr'o mie de locuitori), Evrei (50 la o mie), Germani (43 la mie, Ruși (39 la mie) Bulgari (15 la mie), Turci (10 la mie), alte neamuri (25 la mie). Ceea ce face un total de 260 dintr'o mie cetățeni de neam strein; iar 740 Români.

Românii sunt cetățeni din naștere, pentru că din moși strămoși au rămas pe acest pământ, în această țară; cetățenii de neam strein au ajuns cetățeni în statul nostru prin alipirea teritorilor pe care se găseau ei. Astfel au fost primiți ca cetățeni români bulgarii cari s'au găsit în Cadrilater în anul 1913 la alipirea acestuia; ruși, bulgari, la realipirea Basarabiei în 1918; unguri, sași, la unirea Ardealului 1918.

Cum mai putem căpăta cetățeni de neam strein? Astfel: dacă un strein se așează în țara noastră și cere cetățenia. Atunci guvernul poate să i-o dea, dacă se convinge că streinul poate deveni cetățean credincios și folositor. Dar aceasta i se dă numai după mai multe condiții: să stea 10 ani în țară, etc.

Cetățenia se poate și pierde; chiar și de un român de naștere atunci când se arată necredincios Statului nostru, de ex., servește altui Stat fără învoirea guvernului nostru etc.. lucru foarte drept.

În țara noastră însă vin și șed vreme îndelungată mulți streini cetățeni ai altor State, și care nu voiesc să se schimbe în cetățeni români, ci numai să muncească în țara noastră și câștigul să-l ducă în țara lor. Se vor întrebă poate mulți români: cum se poate să primim atâți streini cari vin numai să care bogățiile noastre, să ne strimtoze nouă traiul. De ce nu-i oprim? Plângerea e îndreptățită, dar opreala nu e cu putință. Lumea nu mai poate trăi acum închisă între granițe cum au trăit veacuri, altădată, între ziduri chinezii („Ziduri chinezești“) Și Românii se duc în alte țări. Altfel se pune întrebarea: pentru ce vin streinii la noi? Pentru că sunt bogății și mijloace de câștig cari nu sunt în alte părți. Atunci de ce se găsesc români cari își părăsesc țara bogată pentru a rătăci în țări streine mai sărace? De ce în țara la noi să nu folosească ei mijloacele de câștig pe care vin să le găsească streinii? Un singur exemplu: înainte de războiu, zeci de mii de Bulgari intrau primăvara în țara noastră și se întorceau toamna cu pungile pline de bani românești. Toți aveau un singur mijloc de câștig: grădinăritul. De ce? Pentru că nu se găsea un singur român care să le ia locul, socotind această ocupație ca înjositoare sau grea. Ba chiar nu cultivă nici pentru casa lui, ci cumpăra dela bulgar dându-i deci de bună voie bogăția lui. Și câte alte exemple de acestea! Rău este deci când românii nu știu să-și găsească bogățiile, și mai ales când se duc în țări streine după speranțe goale. Bogățiile țării le cunoaștem; și dacă nu le cunoaștem, vin și le găsesc streinii. Dar mai e ceva: dacă împărțim numărul locuitorilor la su-

prafața teritorului Statului, găsim pentru țara noastră 57 locuitori la un Kilometru pătrat (100 de hectare), pe când în alte țări populația e cu mult mai deasă: așa în vecina Polonia sunt 73 loc. la un Km p.; în Italia 120 (deși Italia mai are colonii). Cele mai dese populații sunt: În Belgia 253 loc. la Km³; Olanda 182 la Km², etc. Cele mai multe au și colonii unde se duce plusul de populație.

Vasăzică Românii n'au de ce să iasă din țară. Desigur și autoritățile Statului vin în ajutor, înlesnind pe cetățeni în luarea pe seama lor a mijloacelor de câștig; iar streinii nu sunt primiți de cât cu forme și condițiuni. Iar când se arată periculoși Statului, ușor sunt dați afară din țară, adică "expulzați".

Atâta vreme însă cât sunt primiți și ținuți în Statul nostru, ei au toate drepturile publice și drepturile civile, precum am pomenit mai sus. Nu au însă nici un drept politic. Drepturile politice, le au numai cetățenii. Lucru natural: e vorba tocmai de conducerea Statului așa fel încât acesta să meargă bine și să fie ferit de rele și înăuntru și în afară.

Iată drepturile pe cari le poate avea un om în deosibitele situații sau locuri în care s'ar afla sau —precum am mai zis— în Societățile din care el face parte.

Cele mai de seamă din aceste drepturi sunt înscrise în legea legilor: Constituția.

Tot acolo se găsește și organizația Statului. Noua Constituție o avem din 27 Martie 1923.

Lămurirea ei se găsește în biblioteca „Cunoștințe Folositoare“ (Seria B No. 30).

V

Datorii sau Obligații.

Știm că orice drept ce-l avem în societate, atrage o datorie, căci numai așa și dreptul este cu putință.

Deci precum la drepturi am găsit câte o grupă pentru fiecare societate din care omul face parte, tot atâtea grupe vom găsi și la datorii : datorii către omenire, familie, Stat.

Mai înainte însă de grupele de datorii pe care omul le va avea în societățile din care face parte, el va avea o grupă de *datorii către sine însuși*. Pe acestea le va avea chiar de s'ar crede singur pe lume. Le avea și Robinson în insula lui. Și nu sunt nici ele cerute pe nedrept, ci ca o urmare a bunurilor cu care se naște : minte, putere, sănătate. Datoria lui este să-și îngrijească și să-și sporească aceste bunuri pentru ca să se poată bucura mai bine de ele și de viață. Să ne aducem aminte de parabola talanților.

Vor fi datorii către corp și datorii către suflet.

Sunt oameni cari se îngrijesc mai mult de corp : hrană, odihnă, plimbare sau muncă etc. Sunt alții cari se îngrijesc mai mult de spirit : învățătură, credință, îmbunătățire a inimii. Nici unii, nici alții nu fac destul. Trebuie să ne îngrijim de amândouă părțile. Zadarnic vom fi învățați, buni, evlavioși, dacă vom fi bolnavi, slăbănogi. Nu vom fi de mare folos nici nouă nici altora și vom duce o viață amară. Zadarnic vom fi sănătoși, voinici, dacă nu vom avea învățătură, credință, bunătate,

cinste. Vom face rău și altora și nouă, vom duce o viață urîță.

Sunt apoi oameni cari nu-și îngrijesc nici corpul, nici sufletul. Aceștia ajung o povară pentru societate; viața lor e o piedecă pentru alții. Din ei se formează criminalii, tâlharii, bețivii, cerșetorii: pleava societății.

Pentru ca să-ți trăiești frumos și mulțumit viața și să-i aștepti cu liniște sfârșitul, îngrijește-ți și sufletul și corpul.

Și încă o datorie pentru viață, de mare însemnătate: alege-ți bine meseria din care vei trăi. E mare lucru să nimerești bine în alegerea meseriei. E grozavă constatarea târzie că ți-ai greșit drumul, că ți-ai trecut viața zadarnic într'o ocupație care nu ți-se potrivea. Cei mai mulți dintre nemulțumiți sunt nefericiți pentru că s'au apucat de lucruri la care nu erau buni. S'au făcut negustori când erau potriviți pentru plugărie; s'au făcut funcționari când erau buni pentru industrie; advocați când erau buni de medici și așa mai departe.

Dar pentru a ști ce ți se potrivește mai mult, trebuie să te cunoști bine pe tine însuși. Bine au pus cei vechi începutul înțelepciunii în învățătura: „Cunoaște-te pe tine însuși!“

Greul este însă că hotărârea se ia de multe ori în vârsta fragedă, când, fiind copii, nu cunoaștem viața și nici pe noi înșine și apucăm drumul cutărei sau cutărei persoane pe care o respectăm, o iubim și ne-o luăm de model.

Copilul nu cunoaște nici însemnătatea datoriilor către sine însuși și nu le împlinește. Va vedea el mai târziu, și-i va părea rău, dar va fi zadarnic: ce s'a pierdut la vremea potrivită, greu se poate câștiga mai târziu.

De aceea lipsa înțelegerii copiilor trebuie să fie împlinită de părinți ca datorii de familie, făcându-le binele chiar cu sila.

VI

Datorii de familie.

Am stăruit asupra foloaselor sufletești pe cari individul le are dela societate, dar am amintit totodată că nu putem avea legături strânse cu întreaga și marea societate, omenirea, căci aceasta e prea întinsă și depărtată de noi. Aceste bunuri le primim înainte de toate de la un cerc social mic, strâns în jurul nostru, dela *familie*. De acea și primele datorii către societate se vor îndrepta către familie.

Părinții au datorii către copii, copiii față de părinți și frații între ei.

Datoria părinților este în primul rând să împlinească neînțelegerea copiilor față de ei înșiși. Părinții cunosc viața și de aceea trebuie să-i siliască pe copii să-și împlinească datoriile către ei înșiși, și să le ajute la aceasta.

Părinții adevărați, de îndată ce au copii, au încetat de a se mai gândi la sine. De aci încolo ei trăiesc pentru copii, căutând să scoată din ei oameni de ispravă. Când nu vor înțelege datoria de a-și crește bine copiii, vor suferi ei cei dintâi, când vor vedea mai târziu ce copii răi au. Chiar copiii le vor reproșa mai târziu. Se cunoaște istoria tâlharului condamnat la spânzurătoare, care înainte de a muri a rugat pe tatăl său să se apropie să-i spună ceva la ureche, și apucându-i urechea cu dinții i-a rupt-o zicându-i: „Dacă mă creșteai cuminte de mic, acum n'ajungeam aci“.

Buna creștere se dă mai ales prin exemple. Se

poate zice că un copil este oglinda părinților și a traiului din casă. Când el se face mare, poate căpătă învățătură în școale cât de înalte, cunoștințe din lume, dar va rămâne pe toată viața cu purtări și simțăminte deprinse când era lângă părinții săi. Părinții cari vor să lase nume bun în urma lor, să caute să lase copii buni.

Tot ei trebuie să-i ajute să-și croiască drumul în viață: să le dea o meserie sau „carieră“

Nu e vorba să-i pregătească să ajungă miniștri, ci să-i pregătească pentru meseria sau ocupația cea mai potrivită cu firea copiilor și cu vremea lor. O meserie sănătoasă și care să le asigure traiul.

Insfârșit toți membrii unei familii în chip natural trebuie să se ajute între ei, căci dacă de la un frate nu vom avea un ajutor, cum să-l mai așteptăm de la cei mai depărtați!

Avem și datorii de ajutorare către streini? Desigur. Doar dacă omul s'ar putea dezbăra cu totul de partea rea din el, ar vedea că nimeni nu se poate socoti strein altui om. Toți avem aceleași necesități și aceleași bucurii; aceiași dușmani: boalele, bătrânețea, forțele uriașe și vitrege ale naturii, *aceiaș soartă*. Pornirea de dragoste și blândețe față de semenul nostru nu poate avea decât o graniță: apărarea vieții noastre proprii. Sălbatecului mâncător de oameni care ar dori să te facă friptură, n'ai să i te dai deagata și fără împotrivire.

VII

Morală și lege. Obligațiunile către stat.

Mai toate datoriile arătate până aci sunt cunoscute de toți oamenii, — sunt scrise în multe cărți, ni le predică biserica. Mulți oameni le și împlinesc, — dar atâția alții nu le fac, deși le cunosc, pentru că nimeni nu-i silește la aceasta. Împlinirea acestor fapte, supunerea la aceste reguli de purtare în societate, este lăsată la voia fiecăruia, numai dacă îl silește inima sau *conștiința* sa.

Aceste reguli de purtare în societate, pentru cari nu-i alt judecător decât inima sau conștiința celui ce trebuie să le îplinească se numesc, *Regule de morală*.

Dacă toate obligațiile omului, adică toate regulile de purtare în societate, ar fi fost lăsate la hotărîrea conștiinței și inimii fiecăruia, atunci societatea n'ar fi putut dura, — căci mulți sunt cei fără inimă și fără conștiință.

De acea societatea organizată sub formă de Stat, la regulile cele mai însemnate de purtare, silește pe toți să se supună vrând ne vrând; — dacă nu se supun, îi așteaptă o pedeapsă sau pierderea unui drept, deci o pagubă.

Aceste reguli de purtare la care omul este silit să se supună de vrea ori nu vrea, s'au numit *legi*.

(Li se zice „regule de drept“, dar această numire să nu se amestece cu înțelesul cuvântului drept folos).

„Să miluești pe aproapele tău“ este o regulă de

morală, căci numai inima ta proprie te judecă dacă s'o urmezi sau nu; dar porunca „să nu te atingi de avutul, de persoana lui“, este lege („regulă de drept“), căci dacă nu o ascuți, vei suferi pedeapsă: „Unde-i lege, nu-i tocmeală!“.

Statul nu putea să lase obligațiile către el numai ca regule de morală, ci le-a înscris în legi ca *regule de drept*.

Aceste obligațiuni sunt: 1 Obligațiunea școlară; 2 — militară; 3 — fiscală; 4 — cetățanească sau politică. Să le cercetăm puțin pe fiecare în parte.

1. *Obligațiunea școlară*. Incepem cu ea, deși s'ar părea că ea e cea mai puțin însemnată pentru Stat. În realitate ea formează temelia tăriei Statului. Cu cetățeni neștiutori și nepricepuți zadarnic ar căuta Statul să se întărească pe alte căi. Nici bogăție, nici armată nu-i ajută fără oameni luminați. Se poate potrivi și pentru el ca și pentru oricine zicătoarea: „Mai bine cu un om deștept tovarăș la pagubă, decât cu un prost la câștig“.

De aceia Statul se îngrijește de școli și obligă pe cetățeni să-și trimită copiii să învețe dela vârsta de 5 ani până la 18. Și această obligație a găsit-o atât de necesară încât a înscris-o chiar în Constituție, care spune: „Invățământul primar este obligator. În școlile Statului acest învățământ se dă gratuit“. Așa dar toți Românii trebuie să învețe în școala primară. Ei au acest învățământ gratuit. Streinii nu; ei vor plăti, dacă vin în școlile Statului român. („Streinii“, se înțelege, necetățeni.) Pedepșa neîmplinirii acestei obligații este amenda. Și chiar Inchi-soarea. Invățământul în celelalte școli, — licee, universități, etc., numai este obligator, dar el este ajutat foarte mult de Stat.

Un lucru trebuie să observăm la această obligație: anume că ea este mai de grabă un drept, un folos și nu o obligație. „Obligație“ este numai

pentrucă nu toți cetățenii își înțeleg interesul sau datoriile către ei înșiși și atunci trebuie să-i silească Statul, să le facă binele cu sila. Se întâmplă ceea ce am văzut și la copii cu datoriile către sine; pentrucă ei nu și le înțeleg, trebuie să-i silească și să-i ajute părinții.

Pentru cetățenii luminați, datoria învățaturii nu mai e simțită ca o obligație, ci așa cum e: un mare folos.

Adevărata obligație școlară pentru cetățeni ar fi alta: cei ce au profitat de un ajutor pentru învățatură (și mulți au profitat, căci peste tot statul dă școli, întreținere, și profesori gratuit) aceia să ajute școlile, când au ajuns cu stare. Dacă nu mai mult, cel puțin cei cari au avut o bursă cât de mică, s'o înapoieze, pentru ca și alții, după ei, să se poate lumina. Așa fac studenții la universitățile din America; așa era obiceiul și la unele școli românești din Ardeal.

Un bun început de ajutorare a școalelor de către cetățeni direct, sunt *comitetele școlare* cari s'au format de curând.

Și mai găsim și pentru Stat obligația de a organiza bine școlile, în deosebit pe cele primare și pe cât s'ar putea, (și ar trebui să se poată) reprezentanții luminați ai săi să aleagă pe toți elevii distinși ai școalei primare și să-i ducă în școli mai înalte potrivite. Azi de multe ori copii buni, inteligenți, ori din sărăcie, ori pentru că n'are cine să-i îndrumeze, rămân pe loc; pe când alții aproape proști merg înainte.

Ne oprim aci cu cercetarea acestei datorii. Poate, după ce se vor face toate legile noi, la care se lucrează acum pentru școli, vom putea scrie o cârtică anume pentru deslușirea deosebitelor școli, și a foloaselor fiecăreia.

2. *Obligațiunea militară.* Insemnează, precum se știe, datoria de a apăra țara cu armele în timp de primejdie, și de a urma un timp de învățătură, de instrucție militară în timp de pace.

În vechime, pe timpul lui Mihai Viteazu sau Ștefan cel Mare, de serviciu militar în timp de pace nu se prea știă. Numai când se iviă dușmanul erau chemați cetățenii, cari lăsau plugul sau ce ocupație aveau, puneau mâna pe arc, pe secure, coasă, pe ce puteau și mergeau înaintea cetelor năvălitoare.

Azi însă războiul nu se mai duce cu arcuri și securi, ci cu arme din ce în ce mai grele de mână și meșteșugul lor cere învățătură și meseria războiului cere deprindere. Pentru aceea e necesar serviciul militar. El durează după cum e și arma de greu de deprins. Așa, la infanterie 2 ani, la cavalerie și artilerie, 3 ani, la marină 4.

Apoi, după liberare, mai au loc chemări din timp în timp ca să nu se uite ce s'a învățat. În privința apărării, statul nostru are obligația să dea cea mai mare atenție, căci de la întregirea țării avem și mai mulți dușmani cari ne pismuesc.

3. *Obligațiunea fiscală* ("Impozite,, = dări).

Se chemă altă dată și bir. Și erau atâtea biruri în vechime, că mulți Români treceau în alte țări. Iar ceea ce se adună din biruri trecea sau în buzunarul vreunui domn de neam strein, sau tribut la Turci. Din banii țării puțin se făcea pentru țară, sau mai nimic. Nu erau șosele, nu erau drumuri de fier. Când a venit Carol I ca domnitor, adică abia sunt acum 59 ani, a trebuit să vie în câteva zile cu diligența dela Turnu Severin până la București. Azi avem atâtea lucruri de folos public. Dar câte ne lipsesc încă! Mai ales războiul ne-a stricat atâtea, în cât trebuiesc mulți bani ca să ne facem tot ce ne trebuie, pentru comunicație, pentru armată, pentru școală, pentru sănătate.

De unde să-i luăm? Statul are ceva avere a sa cum ar avea și un cetățean particular: are păduri, moșii, (acestea le-a cam împărțit la expropriere), dreptul asupra pescuitului, unele mine etc.; dar nu-i ajunge nici pe departe pentru nevoile lui, adică pentru nevoile no stre ale tuturor. Anul acesta, de exemplu, socoteala cheltueelor (bugetul) arată 23 miliarde. Și mai avem și datorii către streinătate, făcute în timpul războiului (peste 50 miliarde).

Așa dar trebuie ca cetățenii să plătească impozite.

Sunt două feluri de impozite pe care le plătim. Unele pe care nici nu știm că le plătim, cum de ex. când cumpărăm un lucru pe care numai statul are drept să-l fabrice și să-l vândă (monopol): astfel, chibritul, tutunul, etc. Dacă un pachet de tutun ar prețui 2 lei, socotind și cost și câștig bunișor, statul îl vinde și mai scump, de ex. cu 5 lei. Aceasta însemnează că de la cel care a cumpărat pachetul, el a încasat și un impozit de 3 lei.

Astfel de impozite se numesc impozite *indirecte*. Sunt numeroase. Am vorbit de monopoluri: tutun, chibrit, foiță, sarea, etc. Mai sunt taxele de vamă. Timbre de acte și altele. Vasăzică nu le plătește decât cel care cumpără lucrul monopolizat, sau cel care trece mărfuri prin vamă, etc,

Al doilea fel de impozite și pe care trebuie să le plătească toți cetățenii sunt impozitele directe. Să observăm că impozite plătesc și streinii. Și e just, căci și ei se folosesc de lucrurile din țară și câștigă aici.

Altă dată impozitele directe erau aproape egale pentru sărac și pentru bogat. Dar această egalitate eră tocmai o nelegalitate. Căci pentru un lucrător

și un leu erà mult, iar pentru un bogătaș nu însemnà mare lucru nici o mie.

Sistemul impozitelor de azi e cu mult mai drept.

El se stabilește după venit. Cu cât câștigi mai mult, cu atât vei dà și statului o parte mai mare.

Așa încât dacă și cel sărac dà de ex 100 de lei pentrucă are venit 1000 va să zică a zecea parte, apoi și unul mai bogat va dà tot a zecea parte și deci de ex. din 100.000 va da 10.000. Aceasta se numește că impozitul este *proporțional* cu venitul. Dar tot n'ar fi destul de egal. Pentru că celui sărac rămânându-i 900 lei e tare sărac, pe când cellalt deși a dat 10.000, cu restul de 90.000 încă se simte destul de bine. De aceea, la urmă, se mai plătește un impozit numit pe *venitul global*.

Ei bine, la acest impozit, cu cât venitul e mai mare, cu atât se dà o parte mai mare și statului.

De ex. dacă cel cu venit de zece mii dà a suta parte adică o sută de lei, cel cu venitul de 100.000 nu plătește tot a suta parte adică 1000 ci 3 la sută, deci 3000. Iar cel cu un milion, 12 la sută și cel cu mai mult de zece milioane plătește aproape a treia parte (30 %). Aceasta se cheamă că acest impozit pe „venitul global“ nu e numai *proporțional* ci și *crescător*, sau, cum i se zice, *progresiv*.

Nu ne întindem mai mult aici asupra impozitelor.

Lămurirea lor se află în biblioteca „Cunoștințe folositoare“ seria B No. 28. Am voit să arătăm necesitatea lor pentru Stat și obligația lor pentru cetățeni.

O problemă care se pune în privința gospodăriei Statului este ca impozitele să fie bine întrebuințate. Apoi pentru ca suma lor să însemneze o valoare mai de seamă trebuie ca moneda noastră să-și recapete valoarea pe care a avut-o, astăzi leul nostru fiind foarte scăzut, Aceasta nu poate veni decât din sporirea producției țării, deci prin

sporirea producției fiecărui cetățean, prin muncă stăruitoare.

4. *Obligațiunea cetățenească, sau „civică“ Politică.* S'ar putea desluși, pe scurt, să *fi bun cetățean al Statului tău*, înțelegând prin aceasta că îi vei fi de mare folos dacă tu pentru tine vei fi om de ispravă și de ordine.

Înțelegem însă prin această datorie ceva mai mult: să te îngrijești de mersul Statului pe cât îți stă în putință și să-i ajuți să meargă bine.

Pentru aceasta trebuie înainte de toate să te supui legilor lui, iar personal să fii un om întreg.

Apoi să-ți exerciți drepturile polilice. Legea votului obștesc votată în 1918 obligă pe toți cetățenii să se prezinte la alegerile de deputați și senatori și să-și dea votul pentru aceia în care ei au încredere că vor face legi mai bune pentru conducerea Statului. (Vezi lămurirea acestei legi în biblioteca „Cunoștințe folositoare“ Seria B. No. 10) Dacă nu te duci să votezi vei fi pedepsit cu amendă. Foarte just să te oblighe să alegi pe cei ce vor conduce țara. Altfel nici nu ai dreptul să te plângi când s'ar face o lege rea.

Aceia pe cari i-ai ales trebuie să lucreze pentru binele Statului, deci al alegătorilor. Dacă te-au amăgit făgăduind raiul cu bunătățile lui, iar după ce s'au ales nu s'au îngrijit nici de un poduleț peste râu, sau au făcut legi tocmai împotriva intereselor tale, altă dată nu-i mai alegi. Pentru aceasta ești dator să urmărești munca adunărilor legiuitoare, să știi ce legi se fac, să te luminezi asupra lor și să înțelegi rostul și binele sau răul lor. Drepturile tale de cetățean și de om să nu ți le lași călcate nici de particulari, nici de vreun funcționar nedemn, ci să-ți cauți dreptatea la autoritățile care au căderea de a ți o face.

Grija aceasta pentru trebile Statului și partea pe

care o iei la conducerea lor mai ales prin exercitarea dreptului de alegător, iată ce am putea numi *a face politică*. Cetățenii, pentru ca să ducă mai bine lupta pentru conducerea Statului, se unesc mai mulți între ei formând ceea ce se numește *partid politic*.

Toate partidele politice au acelaș scop: să ajungă la conducerea Statului pentru ca să-l conducă cât mai bine spre folosul tuturor cetățenilor.

Dar acum sunt multe partide, adesea își uită scopul principal, se învrăjbesc între ele și își pierd vremea în certuri. De cât astfel de politică, mai bine să nu intrăm în niciun partid, iar când cunoaștem un om cinstit, muncitor și priceput care ar fi bun de conducător sau legiuitor, să-l sprijinim, Să nu uităm că Statul nu va fi tare dacă are cetățeni cari se mănâncă între ei, laudându-se care mai de care cu priceperea sau dorința lor de a-l face fericit, ci dacă are cetățeni cinștiți cari tac și muncesc: aceștia fac cea mai bună politică.

Nu este nefolositor să facem aci și o mică observație de înțeles al cuvântului „politică”: De multe ori vezi pe cineva citind vreo gazetă. Și când îl întrebi: „Ce mai faci?”, primești răspunsul: „Uite, fac puțină politică”. Sau: “Mă ocup cu politica,,. Din cele arătate mai sus s'a înțeles că cetind o gazetă, chiar o gazetă politică, nu însemnează a face politică' — dar încă atunci când gazeta scrie despre starea timpului, sau altele asemenea!

VIII

Incheiere.

Din cele spuse până aci se desprind ușor două încheeri :

Una, că între omul — individ, și între societate, trebuie să fie legături de ajutorare și respectare a drepturilor. Căci nici individul nu poate trăi fără societate, dar nici societatea fără indivizi nu se poate înțelege.

Se găsesc oameni care susțin că orice lucru și orice drept să nu fie a niciunui om în parte, ci al tuturor, al societății, să fie adică *comun*. Aceștia sunt comuniștii. Chiar dacă la prima vedere teoria s'ar părea frumoasă, curând ea se arată a fi în paguba celor cinstiți și harnici și în folosul celor înșelători și leneși. În cât, vezi la urmă, cum a zis cineva, că teoria lor s'ar putea spune așa : „Ce e al tău e și al meu, dar ce e al meu nu-i al tău“.

A doua încheere generală este ordinea de însemnatate pe care noi am stabilit-o între formele de societate, dând mai mare atenție celor mai apropiate : familie, națiune, Stat. Și în această privință sunt oameni cari susțin că nu trebuie să ne gândim prea mult la aceste forme apropiate, ci la toată omenirea, să fim „*cosmopoliți*“ să nu ținem seamă de nici un fel de graniță.

Vom observa și aci că teoria pare frumoasă, dar practica o dovedește șubredă sau înșelătoare. Vasăzică să nu te doară nevoile familiei tale ci să o lași să sufere și să te îngrijești de alții ; să nu îți

ajuți pe cei de un neam cu tine ci să muncești pentru streini.

Foarte frumos că te gândești și la cei depărtați, dar nu cumva te gândești la alții de departe tocmai pentru că nu ai inimă să ajuți nevoile pe care le vezi alături de tine?

Dimpotrivă, ajutând pe cei apropiați, ajutăm indirect omenirea. Oare ei ce sunt altceva de cât o parte din omenire?

Și atunci cosmopoliții cari-și lasă frații să sufere nu sunt niște amăgitori?

Dar o mijlocie se poate găsi. Cine are cu adevărat simț social și uman poate face bine și a lor săi și altora mai depărtați.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CUPRINSUL

	<u>Pag.</u>
Introducere: Rostul cărții	I
I Nevoia de societate. Ce este societatea.	
Formele ei	5
II Legăturile individului cu societatea . . .	9
III Drepturile omului în societate	12
IV Statul. Cetățeanul	15
V Datorii sau obligații	19
VI „ către familie	21
VII Morală și lege. Obligațiile către Stat . . .	23
VIII Încheiere	31

Beria B. „Sfaturi pentru gospodari“.

- No. 1. **Ingrijirea păsărilor** de *C. S. Motaș*, Dacă s'ar soroti câtă pagubă se aduc gospodinelor prin moartea păsărilor de curte, această cărțuie n'ar lipsi din nici o casă de gospodar.
- ” 2. **Despre tovărășii** de *Preot C. Dron*, ca leac împotriva speculei și a scumpetei.
- ” 3. **Despre scarlatină** de *Dr. I. Gheorghiu*, și alte boli care omoară pe copii, se dau sfaturi folositoare în această cărțuie.
- ” 4. **Livada din sâmburi** de *G. Gheorghiu*, cum poate să-și o fa a fiecare gospodar.
- ” 5. **În jurul casei** de *M. Lupescu*.
- ” 6. **Casa** de *I. Simionescu*.
- ” 7. **Morcovul și alte legume** de *P. Roxiade*, sau cum să le cultivi ca să culegi mult pe pământ puțin.
- ” 8. **Sifilisul** de *Dr. E. Gheorghiu*, este o boală care roade sănătatea celor în vârstă ca și a copiilor.
- ” 9. **Temelul îmbunătățirii vitelor** de *Th. Chițoi*, stă în cunoașterea și îngrijirea lor.
- ” 10. **Votul obștesc** de *A. Gorovei*, e acum dreptul tuturor. Cum să-l îndeplinești te învață această cărțuie.
- ” 11. **Creșterea porcilor** de *A. Oescu*, e și ușoară, dar și grea. Boli sunt multe. Cărțuia îți arată leacurile și îngrijirile de dat.
- ” 12. **Viermil de mătasă** de *T. A. Bădărău*, sunt o bogăție de care nu ținem seamă.
- ” 13. **Ofița sau tuberculoza** de *Dr. E. Gheorghiu*, este boala cea mai grozavă care ne amenință pe toți.
- ” 14. **Pelagra** de *Prof. V. Babeș*.
- ” 15. **Alegerea semințelor** de *C. Lacrițianu*, este operația cea mai nelipsită pentru a căpăta rod bun.
- ” 16. **Creșterea păsărilor** de *Prof. C. Motaș*, interesează pe orice gospodină.
- ” 17. **Rătăcirile bolșeviste** de *Major I. M. hai*.
- ” 18. **O stupină dintr'un roiu** de *N. Nicolaescu*; cine n'ar dori-o? Cum se poate ajunge, stă scris în cărțuie.
- ” 19. **Cum se întemeiază o vie** de *D. M. Cădere*; nu mai merge cu obiceiul vechiu; cum trebuie să se facă trebuie de știut.
- ” 20. **Răsadnița și Plantele din răsad** de *V. Sadoveanu*, ne arată cum se reușește să se cultive legume primăvăratice.
- ” 21. **Lehnia de dr.** *E. Gheorghiu* ne arată cum trebuie să fie îngrijită femeia înainte de naștere și la naștere.
- ” 22. **Meșteșugul vopsitului cu burueni** de *Art. Gorovei*.
- ” 23. **Cum orbim** de *I. Glăvan*.
- ” 24. **Păstrarea cărnei de porc** de *G. Gheorghiu*.
- ” 25. **Calul** de *Prof. E. Udrișchi*.
- ” 26. **Doctorul în casă** de *Dr. O. Apostol*.
- ” 27. **Cum trebuie să ne hrănim** de *E. Severin*.
- ” 28. **Lămurirea legii dărilor** de *Iuliu Pascu*.
- ” 29. **Beța** de *Dr. Emil Gheorghiu*.

- No. 30. Lămurirea Constituției de *Artur Gorovei*.
 „ 31. Boale parazitare la animale, caii trec la om de *C. Moțaș*.
 „ 32. Felositate nesocotite în gospodărie de *I. Simionescu*.
 „ 33. Mama și copilul, de *Dr. Manicativide*.
 „ 34. Indrumări spre sănătate, de *Dr. Bordea*.
 „ 35. Drepturi și obligații, de *Dr. Bordea*.
 „ 36. Omul și societatea de *Al. Giuglea*.
 „ 37. Bucătăria sătenilor de *Maria Col. Dobrescu*.

Seria C. „Din lumea largă“.

- No. 1. Ucraina de *G. Năstase*.
 „ 2. Cehoslovacia de *I. Simionescu*.
 „ 3. Munții apusei de *M. David*.
 „ 4. Finlanda de *I. Simionescu*.
 „ 5. Bucovina de *I. Simionescu*.
 „ 6. Basarabia de *G. Năstase*, ne era puțin cunoscută deși dragă.
 E datorită fiecăruia să cetească această cărțuție.
 „ 7. Dobrogea de *C. Brătescu*, Bulgarii zic că e a lor; cât neadevar
 ține această spusă, se poate vedea din cărțuția pomenită.
 „ 8. În spre polul sud de *I. Simionescu*, Muncă și jertfa omenească
 s'a cheltuit pentru a cunoaște această parte de pământ,
 „ 9. Olanda de *Ap. D. Culea*.
 „ 10. Viata în adâncul mărilor de *C. Moțaș*.
 „ 11 12. A. Șaguna de *I. Lupăș*.
 „ 13. Către Everest de *I. Simionescu*.
 „ 14. Români de peste Nistru de *V. Haria*.
 „ 15. Ardealul de *I. Simionescu*.
 „ 16. La nauia, de *G. Năstase*.
 „ 17. Câmpia Transilvaniei, de *Ion Popu-Câmpianu*.
 „ 18. Moldova de *I. Simionescu*.

Seria D. „Știință aplicată“.

- No. 1. Fabricarea săpunului de *A. Schorr*.
 „ 2. Motorul Diesel de *Ing. Casseti*,
 „ 3. Industria parfumului de *E. Severin*.
 „ 4 5. Aerul lichid de *Ilie Matei*.
 „ 6. Industria azotului de *L. Caton*.
 „ 7-8. Locomotiva de *Ing. Casseti*.

Toate aceste cărțuții se pot strânge și în volumașe, fiind paginate în acest scop.

În fiecare săptămână apare câte un număr ce cuprinde 32 pagini cu figuri; se vinde cu 3 lei.

Se pot face abonamente pentru 20 numere, trimițând 50 lei prin mandat postal la Societatea „CARTEA ROMĂNEASCĂ” — București, Bulevardul Academiei, 3.

De vânzare la toate librăriile și depozitari de gazetei din țară.